

Nationella riktlinjer

för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Nationella riktlinjer

för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Utgivningsår: 2011

Produktion: Länsstyrelsen i Stockholms län

Författare: Patrik Cederlöf, Emma Stenberg Ribeiro, Claes Lyckner

Redaktör: Claes Lyckner

Tryckeri: Davidsons Tryckeri AB

ISBN: 978-91-7281-401-1

För vidare information om samverkan kontakta

Patrik Cederlöf, nationell samordnare mot prostitution och människohandel,

e-post: patrik.cederlof@lansstyrelsen.se eller gå in på www.nmtsverige.se

Du hittar också rapporten på www.lansstyrelsen.se/stockholm

Förord

Regeringen har genom sin handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål tagit ett krafttag mot ett av vår tids mest avskyvärda utnyttjande av människor. Som ett led i detta arbete har Länsstyrelsen i Stockholms län fått flera uppdrag från regeringen, däribland att i Sverige utveckla samt effektivisera samverkan mellan framförallt myndigheter, men också mellan myndigheter och frivilligorganisationer.

Människohandel är ett komplicerat fenomen som involverar många sakområden såsom exempelvis sociala frågor, fysisk och psykisk hälsa, mänskliga rättigheter inklusive jämställdhet, juridiska aspekter, kriminalitet, migration, fattigdom med flera. Fenomenet skär dessutom genom kommungränser, länsgränser och nationella gränser. Detta skapar stora utmaningar för de aktörer som ansvarar för att ge ett värdigt och effektivt stöd till brottsutsatta samt lagföra förövare. Ingen enskild aktör kan klara detta på egen hand utan det krävs att olika aktörer samverkar, myndigheter emellan, men också myndigheter och krafter inom det civila samhället.

Dessa nationella riktlinjer har tagits fram i samarbete med Nationellt Metodstöds-
team mot Prostitution och Människohandel (NMT) som samlar de myndigheter som arbetat längst med människohandelsfrågan i Sverige. Det är min förhoppning att riktlinjerna ska utgöra stöd, inspiration och hjälp vid samverkan och handläggning av ärenden rörande prostitution och människohandel.

Per Unckel

Nationellt Metodstödsteam mot Prostitution och Människohandel

I samråd med de statliga aktörer som arbetat längst med människohandelsproblematiken i Sverige har i januari 2009 ett Nationellt Metodstödsteam mot Prostitution och Människohandel (NMT) inrättats under ledning av Länsstyrelsen i Stockholms län. De aktörer som ingår i NMT är:

- Rikspolisstyrelsen
- Rikskriminalpolisen
- Lokala polismyndigheter med särskilt ansvar för människohandelsfrågor
- Prostitutionsgrupperna från Stockholm, Göteborg och Malmö inom socialtjänsten samt Ungdomsjouren i Stockholm
- Åklagarmyndigheten
- Migrationsverket

Teamet ska fungera som en strategisk resurs för att utveckla och effektivisera samverkan mellan främst myndigheter. Samarbetet fokuserar särskilt på att stödja arbetet i de län och regioner som i dagsläget har begränsad erfarenhet av arbetet mot prostitution och människohandel. En viktig del av NMT:s arbete är att ta fram relevant utbildnings- och informationsmaterial och bedriva utbildningar på området. Målgrupperna för aktiviteterna varierar men utgörs av bland annat enskilda handläggare, myndigheter, samverkansgrupper, kommuner och län.

Kontakt:

Patrik Cederlöf, nationell samordnare mot prostitution och människohandel.
Tfn. 08-785 4020. Mob. 0768-254 775. E-post: patrik.cederlof@lansstyrelsen.se

Innehåll

Förord	5
Nationellt Metodstödsteam mot Prostitution och Människohandel	6
Inledning	9
Hur använder du detta dokument.....	9
Vad är människohandel?	10
Hur stor är omfattningen i Sverige?	11
Huvudaktörer i samverkan	12
Polisen i Sverige.....	12
Åklagarmyndigheten.....	13
Socialtjänsten	13
Migrationsverket	14
Boenden	14
Länsstyrelserna	14
Generella riktlinjer	15
Individen i centrum	15
Samverkan mellan myndigheter	15
Anmälningsplikt	16
Sekretess mellan myndigheter	16
Förhållningssätt till media och allmänhet	17
Viktiga frågeställningar under ärendets gång	18
Varför måste vi identifiera personer utsatta för människohandel?	18
Hur upptäcker man personer utsatta för människohandel?	19
Indikatorer för att upptäcka möjliga brottsutsatta.....	19
När det gäller barn, tänk på följande:	22

Samtal.....	22
Användning av tolk	24
Vad kan vi berätta? – Sekretess	25
Vad händer den brottsutsatte efter det att förundersökning öppnats?	26
Vilka rättigheter har den som söker/har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd?.....	27
Vem har ansvaret för den brottsutsatte?	28
Ersättning för kostnader för personer som beviljats TUT	29
Barn och unga	29
Exempel på samverkan i ett operativt ärende	30
Återvändande av personer utsatta för prostitution och människohandel i Sverige	33
Återvändandeprocessen	33
Allmänt	35
Förberedelser, genomförande och uppföljning av återvändande	36
Fördjupning kring återvändande av personer, inklusive barn, utsatta för prostitution och människohandel	41
Förslag till checklista på åtgärder i samband med återvändande	42
 Bilaga 1 Insamling av uppgifter om målsägare angående människohandel.....	45
Bilaga 2 Kontaktlista till aktörer i ursprungsländer.....	49

Inledning

Det är nu allmänt accepterat att samverkan krävs för att uppnå framgång i kampen mot människohandel och prostitution. Samverkan är dock inte något som uppstår per automatik, utan måste byggas upp, utvecklas och förvaltas. Det finns många faktorer som påverkar och som kan försvåra samverkan, exempelvis myndigheters olika roller och mandat, lagstiftning, brist på kunskap och resurser. Under åren 2005 till 2007 arbetade partnerskapet Samverkan Mot Trafficking (SmT) fram den första nationella samverkansplanen mot människohandel. SmT var ett unikt samverkansprojekt som samlade myndigheter, frivilligorganisationer, kulturinstitutioner och kyrkliga samfund. Länsstyrelsen i Stockholms län har genom regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål ett uppdrag att utveckla och effektivisera samordningen mellan främst myndigheter, men också mellan myndigheter och frivilligorganisationer där civila samhället kan komplettera myndigheternas arbete. Samordningen sker främst inom ramen för Nationellt Metodstödsteam mot Prostitution och Människohandel (NMT) som leds av Länsstyrelsen i Stockholms län.

**Om du vill nå myndigheterna i NMT
för råd och stöd, kontakta:**

Patrik Cederlöf
Nationell samordnare mot prostitution och människohandel,
0768-254 775 eller patrik.cederlof@lansstyrelsen.se

Hur använder du detta dokument

De nationella riktlinjerna ska kunna användas av alla kommuner, landsting och myndigheter med flera. Syftet är att ge stöd till de aktörer som inte har egna enheter eller grupper som arbetar särskilt mot prostitution och människohandel och som har begränsad eller ingen erfarenhet alls av dessa ärenden. Ansvariga handläggare ska snabbt kunna få en bild av problematiken och av hur man kan handlägga ärendena. Riktlinjerna ska också stimulera län och kommuner att utveckla regionalt/lokalt anpassade riktlinjer som är anpassade till de förhållanden som råder regionalt. Riktlinjerna kan också utgöra ett stöd till frivilligorganisationer som exempelvis är engagerade i omhändertagande av brottsutsatta. Frivilligorganisationerna kan få en bättre förståelse för hur myndigheterna arbetar med frågan samt hur de kan komplettera myndigheternas arbete. Avsnitt som är markerade i rött avser det som särskilt berör barn. Dessa delar ska vidareutvecklas inför nästkommande revidering av detta dokument.

Vad är människohandel?

I Sverige kriminaliserades människohandel för sexuella ändamål i juli 2002. Alla andra former av människohandel såsom människohandel för arbetskraftsexploatering kriminaliserades först två år senare, i juli 2004. Lagen utvidgades då också till att omfatta icke gränsöverskridande människohandel. Det vill säga att fall av människohandel inom ett land är också straffbart. I juli 2010 ändrades lagstiftningen återigen med syftet att tydliggöra brottsbeskrivningen och effektivisera tillämpningen. I Sverige idag kan alltså den som genom något otillbörligt medel vidtar en handelsåtgärd i syfte att exploatera någon dömas för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.

De handelsåtgärder som räknas upp i bestämmelsen är rekrytera, transportera, överföra, inhysa eller ta emot. De är avsedda att spegla en tänkt kronologisk ordning för människohandelns genomförande. I de fall det rör sig om gränsöverskridande människohandel omfattas handelsåtgärder som vidtas i ursprungs-, transit- och destinationsländerna. Det betyder inte att alla handelsåtgärder behöver vidtas i ett och samma fall eller att de behöver vidtas i den ordning som de räknas upp i bestämmelsen. De kan även vidtas av olika personer.

Det krävs att handelsåtgärderna har genomförts genom användandet av otillbörliga medel. De otillbörliga medlen ska förstås på så sätt att människohandlaren har ett inflytande över den brottsutsattes handlingar vilket begränsar hans eller hennes möjligheter att påverka sin situation och att detta inflytande är otillbörligt. Bestämmelsen räknar upp ett flertal otillbörliga medel, såsom olaga tvång eller vilseledande. Människohandlaren kan också utnyttja den brottsutsattes utsatta belägenhet. Människohandlaren kan då utnyttja att den brottsutsatte befinner sig i en beroendeställning, till exempel till följd av ett ekonomiskt skuldförhållande eller ett anställningsförhållande. Människohandlaren kan också utnyttja att den brottsutsatte lever under ekonomiskt svåra förhållanden. Även personer som befinner sig i vanmakt, flyktingar eller personer som lider av funktionsnedsättning eller någon sjukdom eller är beroende av alkohol och narkotika anses kunna vara i en utsatt belägenhet. I människohandelsbestämmelsen står också att människohandlaren kan använda sig av ett "annat sådant

otillbörligt medel" vilket innebär att människohandlaren kan använda sig av andra otillbörliga medel än de som uttryckligen står i lagtexten. Omständigheterna ska däremot vara sådana att den brottsutsatte inte har något annat verkligt eller godtagbart alternativ än att underkasta sig handelsåtgärden. Först då anses det som människohandel.

Det krävs också att människohandelsförfarandena har vidtagits i syfte att exploatera den brottsutsatte, det vill säga, att otillbörligt använda den brottsutsatte. Människohandlaren kan ha som syfte att exploatera den brottsutsatte för sexuella

ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte. Ett exempel på en verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte är när den brottsutsatte – utan att det är fråga om tvångsarbete – förmås arbeta under synnerligen svåra förhållanden till en mycket låg lön. Andra exempel är när den brottsutsatte förmås att tigga eller stjäla. För att det ska vara människohandel behöver inte exploateringen ha ägt rum, utan redan syftet att exploatera är straffbart, med andra ord brottet är fullbordat redan innan den åsyftade exploateringen äger rum.

Den brottsutsattes samtycke till den åsyftade exploateringen har ingen betydelse för straffansvar, trots att det inte uttryckligen står så i människohandelsbestämmelsen. Kravet på att människohandlaren ska ha handlat i syfte att exploatera den brottsutsatte är uppfyllt även om det skulle hävdas att den brottsutsatte samtyckt till exploateringen. Ett samtycke som framkallas exempelvis genom att vilseleda den brottsutsatte kan aldrig utgöra något relevant samtycke enligt svensk rätt.

Hur stor är omfattningen i Sverige?

Det är mycket svårt att ge någon exakt uppgift gällande antal personer utsatta för människohandel. Människohandel är en ljusskygg verksamhet och en del av den organiserade brottsligheten. Svårighet med att samla information gällande potentiella offer för människohandel, trender med mera har varit en svag länk och en av orsakerna till att tillförlitliga siffror saknas. Inom ramen för det Nationella Metodstödsteamet (NMT) har ett dokument för informationsinsamling tagits fram. Tanken är att detta ska ge såväl myndigheter som frivilligorganisationer möjlighet att bidra med information gällande människohandel. Informationen tas emot och bearbetas av Rikskriminalpolisen som även sammanställer densamma. Denna kompletterande information ska utgöra ytterligare ett underlag för den Nationella rapportören vid Rikspolisstyrelsen vid framtagandet av den årliga nationella rapporten. Informationen ska även ge övriga aktörer en utökad kunskap om det aktuella läget i Sverige, trender, strömningar med mera. Detta för att, om möjligt, effektivisera arbetet mot människohandel. Se bilaga 1 för missiv och formulär.

Om du vill beställa den elektroniska versionen för att fylla i uppgifter och skicka in, hör av dig till Patrik Cederlöf, nationell koordinatör, patrik.cederlof@lansstyrelsen.se

Huvudaktörer i samverkan

Polisen i Sverige

Polisen ska förebygga brott, övervaka den allmänna ordningen och säkerheten, bedriva spaning och göra brottsutredningar. Polisen i Sverige är indelad i en central nivå och en lokal nivå.

Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen är den centrala förvaltnings- och tillsynsmyndigheten för Polisen. Rikspolisstyrelsens huvuduppgifter är att utöva tillsyn över Polisen och verka för planmässighet, samordning och rationalisering. Rikspolisstyrelsen kan också, på regeringens uppdrag, leda polisverksamhet för att förebygga brott och avslöja brott mot rikets säkerhet. En viktig verksamhet för Rikspolisstyrelsen är teknik- och metodutveckling inom Polisen. Rikspolisstyrelsen har samordningsansvar för bland annat:

- gränskontroll
- internationellt polissamarbete
- centrala polisregister
- polisens planering vid särskilda händelser
- utbildningsinsatser

Regeringen gav 1997 Rikspolisstyrelsen i uppdrag¹ att vara nationell rapportör i frågor som rör människohandel. I uppdraget ligger bland annat att samla uppgifter om omfattningen av sådan handel i Sverige och mellan Sverige och andra länder, om hur den kan förebyggas och bekämpas samt att årligen redovisa resultaten till regeringen.

Rikskriminalpolisen

Rikskriminalpolisen (RKP) ska ha en god bild av den grova organiserade brottsligheten med inverkan på Sverige samt god förmåga att delge den i form av strategiska rapporter och operativa underrättelser av hög kvalitet. Polisens arbete ska bedrivas planlagt och underrättelsestyrt. Underrättelsearbetet ska leda till att en strategisk bild skapas som underlag för beslut om prioriteringar samt att beslutsunderlag för operativa insatser tas fram.

Rikskriminalpolisen utgör den svenska Polisens nationella kontaktpunkt i internationella ärenden och samarbetar nära med bland annat Interpol, Europol, Polissambandsmän etcetera.

¹ Regeringsbeslut 1997-12-16, A97/3077/JÄM.

Underrättelsesektionen ansvarar för strategisk och operativ kriminalunderrättelse-tjänst på nationell nivå bland annat med inriktning mot människohandel. Underrät-telsesektionen biträder, samordnar och koordinerar internationella ärenden och under-rättelseärenden som berör flera myndigheter eller länder. Arbetet sker i samarbete med polismyndigheternas kriminalunderrättelsetjänster, övriga brottsbekämpande myndigheter samt genom det internationella polissamarbetet.

Utöver underrättelsearbetet innehar RKP en expertroll gällande människohandel både nationellt och internationellt i frågor rörande bland annat utbildningar, utveck-ling av arbetsmetoder och remissutlåtande gällande lagstiftningar.

Åklagarmyndigheten

Från den 1 januari 2005 består åklagarväsendet endast av en myndighet, Åklagar-myndigheten. I samband med denna omorganisation av den centrala lednings-strukturen bildades fyra utvecklingscentrum. Varje utvecklingscentrum har specifika ansvarsområden, men gemensamt för alla fyra centrumen är att de, inom respektive ansvarsområde, har det övergripande ansvaret och ska verka för rättslig utveckling, analys och uppföljning av rättstillämpning, arbetsmetoder, kunskapsuppbyggnad med mera. Utvecklingscentrum Göteborg ansvarar bland annat för människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst. Det operativa ansvaret för förundersökning och lagföring ligger på de internationella åklagarkamrarna. I mål av aktuellt slag är alltid åklagaren förundersökningsledare. Det är också åklagaren som har att fatta beslut om någon ska anhållas eller om andra tvångsmedel, såsom till exempel en husrann-sakan, ska vidtas. När en förundersökning är färdigställd kan åklagaren väcka åtal och för sedan talan mot den misstänkte i domstolen.

Socialtjänsten

Enligt socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Till socialtjänstens uppgifter hör att svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Det finns i lagen inte angivet alla de insatser som den kommunala socialtjänsten kan bistå med. Vissa insatser är kommunerna skyldiga att bistå med medan andra insatser kan ske mot återbetalning eller som en ren serviceinsats. När det finns ett behov av stöd och hjälp som inte kan tillgodoses på annat sätt än via socialtjänsten är kommunerna skyldiga att bistå med insatser motsvarande en skälig levnadsnivå. Om den enskilde är i en akut nödsituation är han eller hon i behov av omedelbart bistånd, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Socialtjänsten ska i uppsökande verksamhet upp-lysa om och erbjuda enskilda sin hjälp.

Prostitutionsgrupperna/enheterna i Malmö, Stockholm och Göteborg arbetar med rådgivning och hjälpinsatser för personer som säljer och köper sexuella tjänster av olika slag. De arbetar också med personer som är utsatta för människohandel för sexuella ändamål.

Prostitutionsgruppernas/enheternas verksamhet kan delas in i tre områden: uppsökande arbete, behandlingsarbete och strukturellt arbete. Det uppsökande arbetet bedrivs dels i den öppna gatuprostitutionen och dels på eskort sajter på Internet.

Migrationsverket

Migrationsverket är Sveriges centrala förvaltningsmyndighet för verksamhet inom migrationsområdet. Migrationsverket ansvarar för hela migrationskedjan, från gräns till medborgarskap eller återvandring. Det innebär bland annat att de beslutar om viseringar, asyl, uppehålls- och arbetstillstånd och medborgarskap. Ansökningar om asyl, uppehålls- och arbetstillstånd hanteras av verksamhetsområdena Asylprövning och Besök, bosättning och medborgarskap.

Boenden

Boendet utgör en mycket viktig roll i omhändertagandet av den brottsutsatte, såväl ur ett brottsofferperspektiv som ur ett utredningsperspektiv. Boendeformerna varierar idag och det finns ett antal aktörer inom frivilligsektorn och kommunal verksamhet samt privata vårdföretag. I möjligaste mån bör boenden med speciell kompetens inom området människohandel och prostitution användas.

Länsstyrelserna

Länsstyrelsen är en regional förvaltningsmyndighet med uppgift att samordna statliga verksamheter i länet. Sedan 2009 har samtliga 21 länsstyrelser i Sverige, via handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål, ett uppdrag att stärka den regionala samverkan med syfte att motverka prostitution och människohandel. Under perioden 2011-2014 ska samtliga länsstyrelser fortsätta att inom sitt ansvarsområde stödja samordningen i respektive län av insatser som syftar till att motverka prostitution och människohandel.

Förutom det regionala uppdraget som beskrivits ovan, har Länsstyrelsen i Stockholms län även följande nationella uppdrag som fortsätter att löpa under perioden 2011-2014:

- nationell samordning för en fortsatt och utvecklad operativ samverkan mellan myndigheter samt mellan myndigheter och frivilligorganisationer mot prostitution och människohandel
- samordning av insatser för ett tryggare återvändande av personer som utsatts för prostitution och människohandel
- utveckla stödprogram för rehabilitering av personer som utsatts för människohandel
- fördela utvecklingsmedel till myndigheter och frivilligorganisationer inom ramarna för uppdraget

Generella riktlinjer

Individen i centrum

Personer utsatta för människohandel och prostitution har ofta genomgått något traumatiskt. Den myndighet som först kommer i kontakt med den drabbade ska inledningsvis försöka fastställa personens akuta behov. Försök att så långt som möjligt tillmötesgå den brottsutsattes önskemål. Det är viktigt att vara flexibel. Vad som känns akut och viktigt för den brottsutsatte kan vara väldigt individuellt.

Personer utsatta för människohandel och prostitution kan vara kvinnor, flickor, män eller pojkar. De har olika bakgrund, behov, förutsättningar och möjligheter. Därför måste hänsyn tas till deras specifika situation.

Ett barnperspektiv ska alltid tillämpas när det gäller personer under 18 år.

På grund av den drabbades utsatthet är det viktigt att minimera antalet involverade personer i respektive ärende.

Samverkan mellan myndigheter

Operativ samverkan mellan myndigheter är en grundläggande förutsättning för att på bästa sätt kunna tillgodose den brottsutsattes behov men även för att möjliggöra en effektiv utredning av brottet. Den brottsutsatte kommer att ha behov av en rad tjänster från olika myndigheter och det är av stor vikt att myndigheterna samordnar tjänsterna och uppföljningen. Varje myndighet ansvarar i enlighet med sitt mandat och uppdrag. Det är viktigt med återkoppling mellan berörda myndigheter, till exempel när beslut har tagits i gemensamma ärenden eller då nya omständigheter har uppstått som kan vara av betydelse för fortsatt handläggning hos annan myndighet. I varje enskilt ärende bör respektive myndighet utse en ansvarig kontaktperson för att underlätta kontakten mellan myndigheter samt med övriga aktörer såsom till exempel skyddat boende.

Bestämmelser om samverkan mellan myndigheter finns bland annat i 6 § förvaltningslagen (1986:223) och innebär att varje myndighet ska hjälpa andra myndigheter inom ramen för den egna verksamheten. Polisen ska enligt 3 § polislagen (1984:387) samarbeta med åklagarmyndigheterna och andra myndigheter och organisationer vilkas verksamhet berör polisverksamheten. Särskilt ska polisen fortlopande samarbeta med socialtjänsten och underrätta dem om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av socialtjänsten. Socialnämndens insatser för den enskilde

ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar (3 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453)).

När det gäller barn ska hänsyn tas till barnets vilja med beaktande av hennes eller hans ålder och mognad (3 kap. 5 § socialtjänstlagen). När det rör barn som far illa eller riskerar att fara illa ska socialnämnden samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs (5 kap. 1a § socialtjänstlagen). Liknande bestämmelse finns i 2 f § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), 6 kap. 5 § patientsäkerhetslagen (2010:659), och i 29 kap. 13 § skollagen (2010:800).

Anmälningssplikt

För att socialnämnden ska få information om sådana förhållanden som kan innebära att nämnden behöver ingripa till ett barns skydd är olika myndigheter och där anställda samt vissa yrkesutövare inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet skyldiga att genast anmäla det till socialnämnden. Det finns också en skyldighet att lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd. (14 kap. 1 § socialtjänstlagen).

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden (14 kap. 1 § socialtjänstlagen).

När en polisman får kännedom om ett brott som hör under allmänt åtal, vilket inkluderar människohandel och koppleri, ska han eller hon rapportera detta till sin förman så snart som möjligt (9 § polislagen. Se även 3 §).

Sekretess mellan myndigheter

I statliga myndigheters uppdrag ingår en skyldighet att låta sig granskas av medborgarna. Öppenhet är huvudregeln. Samtidigt är mycket av myndighetsutövandet omgärdat av sekretess, inte minst i ärenden med anknytning till människohandel. De brottsutsatta kan i värsta fall leva under förhållanden där kontakt med utomstående sätter deras liv och hälsa i fara. Det är dessutom alltid en risk att vårdslös hantering av personinformation kan medföra exponering i media. Sekretess gäller inte enbart mot enskilda utan även mellan myndigheter. För att bedöma om en uppgift kan lämnas ut krävs att en sekretessprövning görs. Se vidare i avsnittet, "Vad kan vi berätta? – Sekretess".

Förhållningssätt till media och allmänhet

Innan information utlämnas till media eller allmänhet ska en sekretessprövning göras. Be alltid att få återkomma så att du får tid att göra sekretessprövningen. Hänsyn ska tas till den brottsutsattes speciellt utsatta situation. Lämna därför inte ut namn, bild eller andra uppgifter som kan leda till identifiering av den brottsutsatte. Var även restriktiv med att lämna ut övrig information om ärendet, till exempel nationalitet och ålder.

NMT rekommenderar att man aldrig lämnar ut uppgifter kring en person utsatt för människohandel och prostitution, inte heller förmedlar kontakt med den brottsutsatta vilket ofta efterfrågas av media. Man bör tänka på den eventuella beroendeställning den brottsutsatte befinner sig i gentemot involverade myndighetspersoner eller andra, till exempel personal på skyddat boende.

Viktiga frågeställningar under ärendets gång

Varför måste vi identifiera personer utsatta för människohandel?

Identifiering av möjliga brottsutsatta är en förutsättning för att kunna ge nödvändigt bistånd och skydd till den brottsutsatte. Identifiering är också en förutsättning för att polis och åklagarmyndighet ska kunna utreda och lagföra människohandlarna/hallickarna. Detta för att förhindra fortsatt exploatering, säkerställa att personen får information om sina rättigheter till bistånd och skydd, hänvisa personen till rätta instanser för vidare specialiserad assistans (för vuxna krävs det samtycke från personen själv).

Ansvarig myndighet ska inte förvänta sig eller kräva att personen själv känner sig, uppfattar eller uppför sig som ett "offer". Detta handlar om ett juridiskt begrepp och inte en egenskap eller tillstånd hos en person. Tacksamhet ska heller inte krävas eller förväntas. Att personer utsatta för människohandel sällan definierar sig som brottsutsatta beror på ett flertal orsaker, till exempel:

- Personen känner inte till begreppet människohandel
- Personen känner inte till de rättigheter en person utsatt för människohandel har
- Personen känner skuld för att ha hamnat i utnyttjande
- Personen känner skam över den situation han/hon är i
- Personen är rädd för att han/hon själv eller hans/hennes familj ska utsättas för repressalier eller stigmatisering om han/hon ber om hjälp
- Personen törs inte be om hjälp då han/hon är rädd för att bli satt i fängelse eller avvisad från landet
- Personen har utvecklat ett beroendeförhållande till sin förövare, det så kallade "Stockholmssyndromet"
- Personen menar att han/hon har det bättre i människohandelssituationen än han/hon hade det tidigare (personen relaterar nutidssituationen till en tidigare situation präglad av extrem fattigdom, arbetslöshet, övergrepp, krig, våld, flykt eller liknande)

Hur upptäcker man personer utsatta för människohandel?

Upptäckten av en möjlig brottsutsatt har som regel utgångspunkt i en oro över att en person kan befinna sig i en situation där han/hon behöver hjälp. För att undersöka om personen är i en situation där han/hon utnyttjas för andra personers vinning, krävs att man gör en helhetsbedömning av den information man får tillgång till, detta genom observationer och genom att samtala med personen.

Observationer kan bestå av att man upplever att en person uppför sig annorlunda och att det ger en grund till oro. Till exempel kan en person visa tecken på stress eller rädsla i situationer där sådana symptom är onormala. Ett annat exempel kan vara att en person har ett beteende som ger skäl till att anta att han/hon kan vara styrd av andra personer på bekostnad av vederbörandes frihet och integritet. Enbart observationer ger sällan grund för att kunna bedöma om en person är utsatt för människohandel. Som regel krävs det ett flertal samtal med personen under trygga förhållanden för att kunna göra en sådan bedömning.

Indikatorer för att upptäcka möjliga brottsutsatta

En indikator är en av flera hållpunkter för att en person kan vara i en möjlig människohandelssituation. Indikatorerna är de kännetecknen som kan avläsas vid tolkning av observationer, fakta, uttalanden och annan information du får om/av en person.

Inte alla indikatorer som är uppräknade nedanför är användbara i alla situationer som involverar människohandel. Närvaron eller frånvaron av en eller flera indikatorer kan i sig själv varken bekräfta eller avfärda människohandel. Det krävs en bedömning av personens hela livssituation. En person som uppfyller flera indikatorer behöver nödvändigtvis inte vara i en människohandelssituation men kan ha andra allvarliga problem som han/hon behöver professionell hjälp med. Till exempel kan asylsökande uppfylla flera av nedanstående indikatorer utan att de därmed behöver vara i en människohandelssituation. En person som uppfyller flera av dessa bör genomgå en kartläggning av sin livssituation utförd av ansvarig myndighet.

- Blir regelmässigt flyttad från en plats till en annan för att avleda polisen och andra
- Dålig eller obefintlig omvärldskunskap
- Efter omhändertagande i en för personen trygg miljö kommer ofta symptomatiska reaktioner som sömnlöshet, magbesvär, kräkningar, oro, ångest
- Får lite eller ingen betalning för utfört arbete/tjänster
- Får inte lov att sluta prostituera sig eller åka hem när hon/han själv önskar det
- Ger ett desorienterat intryck
- Ger ett i sammanhanget onaturligt positivt och glattigt intryck
- Ger ett uppgivet intryck

- Ger intryck av att hennes eller hans rörelser är övervakade
- Graviditet och könssjukdomar
- Har begränsad eller ingen möjlighet till socialt umgänge
- Har begränsad eller ingen tillgång till nödvändig hälso- och sjukvård
- Har blivit drogad mot sin vilja och vetskap
- Har fattat ett beslut i en sårbar situation där få andra reella valmöjligheter fanns
- Har fattat ett beslut under falska förutsättningar eller löften
- Har fått sin resekostnad till destinationslandet betald och är tvungen att betala tillbaka genom att arbeta eller prestera tjänster i destinationslandet
- Är bunden av skulder exempelvis oskäligen hyra för boende, annonsering med mera
- Hålls isolerad från andra kvinnor som befinner sig i prostitution
- Känner inte till adressen till det egna boendet
- Lider av belastningsskador typiska för ovärdiga arbetsförhållanden
- Lider av skador som kan vara orsakade av övergrepp
- Låg, alternativt obefintlig språkkunskap i svenska eller engelska
- Saknar frihet att kontakta familj och vänner
- Saknar kontroll över pass/resedokument
- Innehar falska identitetshandlingar eller resedokument
- Saknar möjlighet att förhandla om sina arbetsförhållanden
- Saknar tillåtelse att kommunicera fritt med andra
- Tillåter andra att föra deras talan när den personen blir direkt tillfrågad
- Tror att man måste arbeta eller utföra en handling för andras vinning mot sin egen fria vilja
- Tvingas befinna sig i prostitutionen/destruktiva relationer under stor del av dygnet
- Uppfattas som styrd via sin mobiltelefon
- Uppför sig som om hon/han är instruerad av andra
- Visar misstro mot myndigheter/myndighetspersoner
- Visar tecken på rädsla eller stress
- Visste inte på förhand om att hon/han skulle befinna sig i prostitution, eller hon/han kan ha vetat det, men inte fått veta under vilka omständigheter hon/han skulle prostituera sig
- Är hotad med att bli anmäld till myndigheter
- Är rädd för att avslöja sin uppehållsstatus i Sverige
- Är styrd av rädsla för bestraffning

Ovan nämnda indikatorer kan gälla män, kvinnor, barn, av alla nationaliteter och av all etnicitet eller grupptillhörighet. Indikatorerna är generella och gäller oberoende av vilken typ av utnyttjande personen är utsatt för (för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge). Utnyttjande av personer i människohandel kan förekomma i hela landet och på en rad olika arenor. Nedan följer några exempel på arenor och sammanhang där människohandel kan förekomma. Listan är inte komplett och ska bara läsas som exempel.

- Gatuprostitution
- Inomhusprostitution (lägenheter, bordeller, klubbar, massagestudios, hotell med mera)
- Pornografi i tidningar eller på Internet
- Pedofilisammanhang
- Arrangerade äktenskap
- Tvångsäktenskap
- Hushållsnära tjänster
- Barnpassning
- Familjeföretag
- Restaurangnäring
- Bilverkstäder
- Byggnäring
- Jordbruksnäring
- Tiggeri
- Gatumusikanter
- Gatuförsäljare
- Produktion och försäljning av narkotika
- Organdonation
- Bärplockning
- Stölder (fick- och väskstölder, metallstölder, stöld ur butik med mera)
- Annonser/kontaktannonser på Internet

Människohandel är ett fenomen i ständig utveckling och varje indikator eller checklista måste revideras kontinuerligt för att fånga upp de kriminella nätverkens initiativ för att skapa nya marknader och för att undvika myndigheternas kontrollåtgärder. Ovan nämnda indikatorer ska därför inte räknas som eviga eller fullständiga. Det krävs alltid en tolkning av personens hela livssituation vid identifiering av möjliga brottsutsatta. Det är inte ovanligt att de kriminella nätverken bedriver mer än en typ av verksamhet. Allt för att tjäna så mycket pengar som möjligt.

När det gäller barn, tänk på följande:

- Är engagerat i arbete/tjänster som inte är ämnat för barn
- Reser utan sällskap av föräldrar
- Reser i grupp av människor som inte är släkt med varandra
- Har ett telefonnummer som han/hon är instruerad att ringa vid kontakt med myndigheter
- Barnet har pengar, mobiltelefoner, smycken, plånböcker eller andra värdesaker på sig som han/hon inte kan redogöra för
- Barnet har en "fixare" – en vuxen som aldrig är långt borta, som arrangerar och övervakar barnets verksamhet
- Barnet berättar sin historia med uppenbara fel eller lögner. Historien verkar påhittad och inlärd
- Barnet utger sig för att vara vuxen, men det är ett stort glapp mellan angiven ålder och barnets beteende
- Har ett beteende som avviker från normalt beteende för barn i samma ålder
- Verkar undernärd, trött, utmattad – eller bekräftar detta om någon frågar
- Verkar stressad, rädd, orolig, fysiskt/verbalt utagerande, apatisk, undvikande, tyst
- Har inga vänner i egen ålder förutom de andra som utför arbete/tjänster
- Har ingen normal skolgång
- Har ingen/lite möjlighet till lek/fritidsaktiviteter
- Bor under ovärdiga förhållanden
- Äter avskilt från andra medlemmar i "familjen"
- Är registrerad hos socialtjänst/polis i flera städer/flera länder

Samtal

Före ett samtal bör man noga tänka igenom om du själv är lämplig att genomföra detta. Om du känner dig osäker, prata med dina kollegor för att se om någon av dessa är mer lämpade. Om den aktuella personen är under 18 år bör person med särskild barnkompetens leda samtalet.

Brottsutsatta kan ha varit utsatta för extrema påfrestningar och kan därför lida av psykiska och fysiska trauman. Att berätta om sådana erfarenheter kan upplevas som smärtsamt och kan medföra sorgereaktioner, emotionell stress och ångest. Ibland möter man personen medan denne befinner sig i en akut kris, där typiska reaktioner

kan vara allt ifrån apati, bagatellisering till aggressivt och utagerande beteende. I sådana situationer har personen ofta behov av omsorg i form av fysisk trygghet, vila, mat och emotionellt stöd. Kompletterande samtal måste då genomföras vid ett senare tillfälle.

Personer utsatta för människohandel har som regel stark misstro till myndigheter och personer som erbjuder dem hjälp. Det är en naturlig reaktion hos en person som tidigare har blivit förledd och lurad av andra och som kanske har negativa erfarenheter av myndigheter i sitt hemland eller andra länder. Därför är det viktigt att göra sitt bästa för att få personens tillit, att noga bedöma vem som ska delta i samtalen och var och på vilket sätt det ska genomföras. Du måste vara medveten om hur ditt eget och den andres kön, ålder, utbildning och bakgrund kan påverka samtalen. Personens egna önskemål om vem han/hon vill prata med, var och på vilket sätt, bör så långt det är möjligt tillgodoses.

Se till så att rummet där samtalen ska genomföras är av en sådan standard att störningar utifrån kan undvikas. Slå av mobiltelefonen och se till att obehöriga inte kan komma in och avbryta samtalet. Börja samtalet med att förklara din roll och de skyldigheter du har i förhållande till anmälningsplikt och tystnadsplikt. Förklara att du är bekymrad för personen och att det finns möjlighet att göra en bedömning gällande personens eventuella rätt till bistånd samt utreda eventuellt skyddsbehov om personen så önskar. Det är viktigt att förmedla konkret och realistisk information om vilka rättigheter personen har och hur möjligheterna för bistånd och skydd ser ut. Det kan vara nödvändigt att upprepa viktig information flera gånger och ställa motfrågor för att försäkra dig om att personen har uppfattat ditt budskap så som du har menat det. Under samtalen är det viktigt att du är medveten om att dina frågor och budskap inte nödvändigtvis får samma meningsinnehåll hos personen du pratar med. Det är nödvändigt att ta hänsyn till att ytterst få begrepp är entydiga. Tolk på modersmål bör användas även om personen uppfattas ha god kunskap i engelska. Informationen får under inga omständigheter lämnas på ett sådant sätt att det kan uppfattas som ett erbjudande om att personen får något i utbyte mot vad personen berättar.

För att upptäcka om en person är under tvång kan man inte börja med att fråga "Är du under tvång?". Begreppet "tvång" är inte entydigt och man kan inte förvänta sig att du och personen omedelbart delar samma tolkning av begreppet. I stället för att fråga direkt, är det bättre att ställa flera frågor med olika infallsvinklar för att försäkra sig om att man kommer fram till samma förståelse hos avsändare som mottagare, exempelvis:

- Kan du lämna bostaden/arbetsplatsen när du själv önskar?
- Måste du be någon om lov för att uppsöka läkare, frisör, butiker eller liknande?
- Har du egen nyckel till din bostad?
- Får du lön från arbetsgivaren till eget bankkonto som bara du har tillgång till?
- Har du köpt SIM-kort till mobiltelefonen själv?
- Kan du byta SIM-kort eller telefonnummer om du själv skulle vilja?
- Bestämmer du över ditt eget pass/resedokument?

I samtal med brottsutsatta för människohandel möter man personer som berättar om något mycket traumatiskt. Det kan ge dig som samtalar en känsla av maktlöshet och medföra risk för att du reagerar med att tänka att personens problem är så komplicerade att det känns hopplöst. Kom ihåg att alla frågor inte måste besvaras av dig utan att det finns experter som har bättre översikt av de olika problemställningar som ska besvaras och lösas. Det finns även risk för att du som hjälper reagerar med att bli så pass ivrig att det kan vara till skada genom att ge orealistiska löften eller glömma personens självbestämmanderätt. Informationen du ger måste vara realistisk och det är viktigt att du aldrig lovar något som du inte är säker på att du absolut kan hålla.

Det är inte ovanligt att personer utsatta för människohandel tackar nej till erbjudande om bistånd och skydd och det är inte ovanligt att brottsutsatta reagerar med att avvisa alla försök om samtal. Kom ihåg att det alltid är något gott att du har visat att du bryr dig om personen och att du har tagit dig tid till att informera om personens rättigheter och möjligheter till att söka hjälp. Din information kan vara avgörande då personen vet var han/hon ska vända sig om behov av skydd och bistånd uppstår vid ett senare tillfälle.

Användning av tolk

Brottsutsatta anses i Sverige ha rätt till kostnadsfri tolkning under brottmålsförfarandet (se till exempel JO 1999/2000:127). Rätten till tolkning gäller vid polisanmälan, under förundersökningen och under rättegången. De brottsutsatta har även rätt till behövlig översättning. (Se 8 § förvaltningslagen och 5 kap. 6 § rättegångsbalken). När bristande språkkunskaper är ett hinder för god kommunikation är tolk ett oundgängligt hjälpmedel. Endast auktoriserade tolkar bör användas, dock kan det vid akuta situationer vara aktuellt att använda till exempel en kollega med efterfrågade språkkunskaper. De flesta myndigheter har avtal med tolkförmedling eller liknande.

När man använder tolk i samtal med möjliga brottsutsatta är det viktigt att bedöma på vilket sätt tolkens kön eller bakgrund kan påverka samtalen. Till exempel finns det kvinnor som upplever det svårt att berätta om sexuella kränkningar genom en manlig tolk medan andra kanske upplever det lättare att prata om prostitutionserfarenheter med män då de uppfattar män som mindre dömande. Tolkar som har samma etniska ursprung, kan göra att personen känner sig mer avslappnad och lättare kan göra sig förstådd. Det kan emellertid också ha motsatt effekt. En tolk från samma etniska grupp kan göra personen rädd för att informationen sprids till ursprungslandet, eller för att bli dömd av tolken.

Det är därför av grundläggande betydelse att personen du ska prata med har största möjliga inverkan över valet av tolk. Både du och personen måste ha full tillit till tolken och ni tillsammans måste bestämma om det är bäst med tolkning vid ett personligt möte eller över telefon.

Vad kan vi berätta? – Sekretess

Sekretessbestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen gäller myndigheter (2 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)). Om en sekretessprövning som görs gällande ett ärende eller uppgifter i ett ärende visar att uppgiften är sekretessbelagd krävs en sekretessbrytande regel för att uppgiften ska kunna lämnas ut. Flera sekretessbrytande regler och undantag från sekretes finns i kapitel 10 i offentlighets- och sekretesslagen. Exempel på regler som kan bryta vissa typer av sekretess är:

Tänk på!

De sekretessbrytande reglerna och undantagen från sekretess kan höra ihop med olika sekretessbestämmelser. Om du är osäker på vilka sekretessbestämmelser som gäller på just din myndighet, kontrollera med behörig personal.

- Om den enskilde samtycker till det får en uppgift lämnas ut till en annan enskild eller myndighet (10 kap. 1 §. Se även 12 kap.).
- Om uppgiften behövs för att polisen ska kunna ingripa omedelbart när någon som kan antas vara under arton år påträffas av socialtjänsten, under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling (10 kap. 20 §).
- Om uppgiften lämnas till en åklagarmyndighet eller en polismyndighet och gäller misstanke om brott som riktats mot någon som inte har fyllt arton år och det är fråga om brott som avses i 1, 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken, däribland människohandel, koppleri och köp av sexuella tjänster av barn (10 kap. 21 §).
- Om uppgiften gäller misstanke om begånget brott som lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot det misstänkta brottet, om det gäller:
 - brott som ger minst ett års fängelse,
 - försök till brott som ger minst två års fängelse, eller
 - brott som kan ge fängelse och kan antas föranleda någon annan påföljd än böter (10 kap. 23 § och 24 §).
- Om uppgiften lämnas ut till en annan myndighet och det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas ut har företräde framför det intresse sekretessen ska skydda (10 kap. 27 §).

Att meddela polisen är inte detsamma som att göra en anmälan om brott. Uppgifter som lämnas till polisen för att till exempel diskutera en situation eller personer behandlas som underrättelseinformation. Polisen avgör hur den fortsatta bearbetningen av informationen ska ske. Polisen gör ofta den första bedömningen om en person kan vara brottsutsatt och polis och åklagare gör bedömningen om vad som är människohandel. Det är viktigt att känna till att det inte krävs någon särskilt hög misstankegrad för att inleda en förundersökning om brott.

Vad händer den brottsutsatte efter det att förundersökning öppnats?

Tidsbegränsat uppehållstillstånd (TUT) för utländska medborgare

Den brottsutsatte kan vara såväl svensk som utländsk medborgare. Om den brottsutsatte är en utländsk medborgare finns det möjlighet för Migrationsverket att utfärda tidsbegränsat uppehållstillstånd för bevispersoner (TUT) med stöd av utlänningslagen (2005:716) 5 kap. 15 § för att underlätta utredning och lagföring i ärenden. Om det inte strider mot allmän ordning och säkerhet ska ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ges till en utlänning som vistas här om förundersökningsledaren bedömer att det finns ett behov av utlänningens medverkan i brottmålsprocessen och utlänningen visat sin vilja att samarbeta med brottsutredande myndigheter samt brutit kontakterna med gärningsmännen. Observera att TUT för bevispersoner även söks för EU medborgare trots att de kan ha rätt

Tänk på!

TUT ska alltid sökas av förundersökningsledaren i ett så tidigt skede som möjligt.

att vistas här. Det är enbart en förundersökningsledare som kan ansöka om TUT. Om förundersökningsledaren bedömer att minimitiden om sex månader är för kort bör den tid för vilken det första tillståndet söks anges i ansökan. Vid en eventuell förlängningsansökan ska förundersökningsledaren ange den tid för vilken tillståndet söks. Ansökan bör lämnas in omgående till Migrationsverket.

En förutsättning för att bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd är, förutom viljan att samarbeta i rättsprocessen, enligt huvudregeln att utlänningen har en giltig passhandling. Om ansökan avser en EU-medborgare kan innehav av ett ID-kort vara tillräckligt. För bevispersoner/utsatta finns dock möjligheten att i undantagsfall frångå kravet på passinnehav om han eller hon inte har någon handling som gäller som pass och saknar möjlighet att inom rimlig tid skaffa en sådan handling. (2 kap. 1 § utlänningsförordningen (2006:97)).

Om den utsatte vill ha betänketid för att ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna ska ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på 30 dagar meddelas på ansökan av förundersökningsledaren. Ett uppehållstillstånd för betänketid kan förlängas om det finns särskilda skäl.

Det finns inte något hinder för att bevilja en utlänning uppehållstillstånd som bevisperson även om denne är asylsökande eller söker uppehållstillstånd på någon annan grund. Det ärendet handläggs separat från det som förundersökningsledaren initierat. Utlänningar som har fått uppehållstillstånd som bevisperson är undantagna från kravet på arbetstillstånd (5 kap. 1 § utlänningsförordningen). Observera att detta undantag inte gäller den som har uppehållstillstånd för betänketid. I de fall det rör sig om en svensk medborgare behöver inget uppehållstillstånd sökas men den brottsutsatte ska ändå garanteras det stöd som han eller hon har rätt till som målsägande och som brottsutsatt.

Gäller ansökan om tillfälligt uppehållstillstånd ett barn är det mycket viktigt att fråga barnet om hon/han är i Sverige av fri vilja samt att grundligt utreda och dokumentera den sociala situationen och boendesituationen i Sverige och i hemlandet. Om medföljande barn även har vårdnadshavare i hemlandet bör Socialtjänsten kontaktas för att utreda huruvida barnet ska återförenas med vårdnadshavare i hemlandet eller kvarvara hos vårdnadshavare i Sverige.

Vilka rättigheter har den som söker/har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd?

Skydd

När det gäller behandlingen av brottsutsatta, till exempel i fråga om trygghet och skydd, görs i svensk rätt ingen skillnad mellan personer som har hemvist i Sverige och de som vistas här tillfälligt.

Målsägandebiträde och stödperson

Det finns möjlighet att utse ett målsägandebiträde för en person utsatt för människohandel (lag (1988:609) om målsägandebiträde). En målsägande, som hörs med anledning av åklagarens talan, kan även få åtföljas av en stödperson under rättegången (20 kap. 15 § rättegångsbalken).

Hälsovård, sjukvård och skola

I förordning (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnomsorg för asylsökande barn m.fl. finns föreskrifter om utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar som inte är folkbokförda här i landet och som vistas här enligt ett beslut om TUT. I förordningen ges också föreskrifter om förskoleverksamhet och skolbarnomsorg för dessa barn.

Barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige men som har TUT ska ges tillträde till utbildningsväsendet på i princip samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Skyldigheten för kommunen i detta avseende gäller förskoleverksamhet och skolbarnomsorg, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola samt vid behov särskola (förordning (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnomsorg för asylsökande barn m.fl.).

Landstingen har en primär skyldighet att erbjuda hälso- och sjukvård samt tandvård åt dem som är bosatta inom landstinget. Brottsutsatta med TUT ska erbjudas hälso- och sjukvård samt tandvård i samma omfattning som den som är bosatt inom landstinget (5 § lag (2008:344) om hälso- och sjukvård för asylsökande m.fl.). De brottsut-sattas rätt till hälso- och sjukvård regleras genom en särskild överenskommelse från år 2004 mellan staten och Landstingsförbundet (numera Sveriges Kommuner och Landsting).

Bistånd

När ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har beviljats jämställs dessa personer med i Sverige bosatta personer vad gäller socialt bistånd. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt socialtjänstlagen rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Biståndet ska ge en skälig levnadsnivå och bidraget ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Bistånd enligt socialtjänstlagen kan även utgå under ansökningstiden för TUT (prop. 2003/04:35 s. 74 och 4 kap. 1 § socialtjänstlagen). Socialnämnden bör dessutom verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska dessutom särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation (5 kap. 11 § socialtjänstlagen). Utredningen ska inledas utan dröjsmål. (11 kap. 1 § socialtjänstlagen).

Vem har ansvaret för den brottsutsatte?

Enligt 2 kap. 2 § i socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Men det innebär ingen inskränkning i det ansvar som andra aktörer har. Ansvaret omfattar alla som vistas inom kommunens gränser oavsett skälet till vistelsen. Kommunernas ansvar gäller under hela den tid som exempelvis en person utsatt för människohandel vistas där, oavsett om det är fråga om ansökningstiden eller tid då uppehållstillstånd löper. Bestämmelsen är en av hörnstenarna i socialtjänstlagen. Av bestämmelsen följer att det är den kommun där den enskilde vistas som är ansvarig kommun (vistelsebegreppet). Vidare är socialtjänsten i den kommun där den enskilde befinner sig när ett hjälpbehov uppkommer behörig att vidta nödvändiga åtgärder så länge som hjälpbehovet kvarstår – oavsett om den hjälpbehövande finns kvar i kommunen eller inte. Behörigheten upphör först när ärendet flyttas över till socialtjänsten i en annan kommun i den ordning som föreskrivs i 16 kap. 1 § socialtjänstlagen. Det utesluter emellertid inte att socialtjänsten i en annan kommun kan vara skyldig att bevilja den enskilde vård och hjälp om denne vistas i kommunen.

Kommunens skyldighet att pröva en persons behov av bistånd påverkas inte av vistelsetidens längd. Detta ansvar gäller även om en person vistas helt tillfälligt i en kommun men är bosatt i en annan. Omfattningen av det bistånd som vistelsekommunen kan ha skyldighet att ge kan i vanliga fall påverkas av den tid som han eller hon vistas där och under vilka förhållanden. Regeringen har emellertid uttalat att ett sådant synsätt inte är rimligt när det handlar om utlänningar som stannar i Sverige för att närvara vid genomförandet av förundersökning eller huvudförhandling i brottmål. Det är därför viktigt att dessa personer i avvaktan på att de ska få tidsbegränsat uppehållstillstånd vid bedömning av biståndsinsatser enligt socialtjänstlagen jämställs med personer som är bosatta i vistelsekommunen. Personen är både under ansökningstiden och efter det att tillstånd beviljats beroende av kommunens insatser för både levnadsomkostnader och stödinsatser.

Ersättning för kostnader för personer som beviljats TUT

Kommuner och landsting har rätt till ersättning av staten – genom Migrationsverket – för de faktiska kostnader som uppkommit. Föreskrifter om rätten till ersättning finns i 5, 9 a och 9 b §§ förordning (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande med flera, den så kallade asylersättningsförordningen. Ersättningen betalas efter ansökan i efterskott.

Ansökan skickas till Migrationsverket, Återsökning, Box 505, 342 23 Alvesta.

Barn och unga

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn. När åtgärder rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år. Bestämmelsen svarar mot innehållet i artikel 3 i Konventionen om barnets rättigheter, barnkonventionen (1 kap. 2 § socialtjänstlagen). I 5 kap. 1-3 §§ socialtjänstlagen finns särskilda bestämmelser om socialnämndens ansvar för barn och unga. Socialnämnden ska verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden. Ansvaret är detsamma för alla barn som vistas i kommunen oavsett om de har uppehållstillstånd eller inte.

När socialnämnden får kännedom om ett barn som blivit utsatt för människohandel för sexuella ändamål ska nämnden (efter förhandsprövningen) utan dröjsmål inleda en utredning för att bedöma behovet av insatser. Vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden för att bedöma behovet av insatser, konsultera sakkunniga och i övrigt ta de kontakter som behövs. Utredningen ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet. Den ska inte heller göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet. Utredningen ska bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader men finns det särskilda skäl får socialnämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid (socialtjänstlagen 11 kap. 1§ och 2§).

Utifall att barnet har en vårdnadshavare någon annanstans, till exempel i hemlandet, kan nya vårdnadshavare eller förmyndare inte utses. Istället ska en godman utses som tillsvidare bevakar barnets rättigheter, såväl socialt, juridiskt som ekonomiskt och ansvarar för barnets vård och omsorg. Ansökan om god man får göras av Migrationsverket och av socialnämnden i den kommun där barnet vistas. Den gode mannen är dock inte i vårdnadshavarens ställe och ska med andra ord inte utöva den faktiska vården av barnet.

Socialnämnden ska i sin utredning kring barnet också respektera barnets rätt till återförening med sina föräldrar i enlighet med barnkonventionens artikel 9, punkt 3. Detta kan givetvis utmynna i ett beslut om att bevilja bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen till en hemresa för barnet.

Socialnämnden ska verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden. Socialnämnden är skyldig att se till att barnet får ett lämpligt boende och omvårdnad. Det kan till exempel bli aktuellt att utländska målsäganden och vittnen under 18 år i en människohandels- eller kopplerirättegång placeras i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende. Barnet har självfallet ett omedelbart behov av lämpligt boende, omvårdnad och trygghet. (4 kap. 1 § och 5 kap. 1§ socialtjänstlagen). Om barnet är under 15 år räcker det med den gode mannens samtycke för att göra en frivillig placering. Om barnet är över 15 behövs även barnets samtycke. Om samtycke inte ges kan det bli aktuellt att använda lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, även kallad LVU. Samma gäller den vård som socialnämnden anser att barnet behöver (Se bland annat 1 § LVU).

Exempel på samverkan i ett operativt ärende

Följande avsnitt bygger på erfarenheter från det arbete som bedrivits under ett flertal år, framförallt i storstadsregionerna. Syftet är att lyfta viktiga saker att tänka på då det gäller praktisk handläggning av ett människohandelsärende. Det är viktigt att poängtera att avsnittet inte täcker upp alla de problem och frågeställningar som kan bli aktuella i ett människohandelsärende, utan ska ses som ett möjligt stöd i det operativa arbetet oavsett resurstillgång med mera. Utgångspunkten är att polisen står i begrepp att genomföra ett tillslag i ett ärende gällande människohandel. Det som beskrivs nedan är tiden inför ett tillslag samt efterföljande dygn.

Som ett första steg i ett operativt ärende bör samverkan ses över. Om ansvarig polismyndighet har möjlighet, bör ansvarig socialtjänst kontaktas i ett så tidigt skede som möjligt, redan innan det planerade tillslaget äger rum. De praktiska problem som behöver lösas gällande eventuella boenden för de brottsutsatta, kan vara omfattande. Enligt socialtjänstlagen är det socialtjänsten som har det yttersta ansvaret för personer som vistas i respektive kommun/stadsdel. Detta innebär konkret att det är socialtjänsten som ska lösa detta. Om socialtjänsten får information i ett tidigt stadium och därmed ges rimlig tid till att planera, är möjligheten större att kunna ge de brottsutsatta ett bra omhändertagande, inte minst i den akuta situationen.

Inför ett tillslag rekommenderas att socialtjänsten inventerar platstillgång på lämpliga boenden så tidigt som möjligt. Detta så att den brottsutsatta så snart som möjligt ska ges tillgång till boende och ett gott omhändertagande. Tänk särskilt på vad det till exempel innebär om boendet inte har personal under hela dygnet eller inte har möjlighet att stå för lagad mat. Detta kan i vissa fall vara anledning till att välja andra boendeformer då den brottsutsatta är i behov av en ständig närhet, inte minst under nattetid då funderingar kring det man varit utsatt för ofta dyker upp, ofta med ett akut dåligt mående som följd. Att behöva tillaga sin egen mat kan vara ett alltför högt krav att ställa på den brottsutsatta. Boendets viktigaste roll är att vara en trygg plats för den brottsutsatta samt att sörja för en god omvårdnad.

Det är av största vikt att den brottsutsatta får korrekt information gällande sina rättigheter/skyldigheter samt att ett deltagande i en svensk rättsprocess sker frivilligt. Denna information ska förmedlas av socialtjänst eller polis. Viktigt är dessutom att fråga den brottsutsatte om samtycke till att häva sekretessen mellan inblandade myndighetspersoner, vilket lämpligast sker genom ett skrivet dokument på personens modersmål som undertecknas av denne. Detta förfarande underlättar det fortsatta arbetet avsevärt. Det har vidare visat sig vara mycket värdefullt för den brottsutsatte att få information om:

- hur den närmaste tiden kommer att se ut
- var personen ges möjlighet att bo

- vad som sker med personens tillhörigheter som ofta är tagna i beslag
- läkarvård samt frivillig provtagning för sjukdomar
- eventuell kontakt med familj/närstående (var noga med att stämma av detta med övriga samverkansparter så att inga hinder föreligger)

Det är viktigt att komma ihåg att det inte sällan blir fler än en socialtjänst/kommun involverad i samma ärende. Detta genom att organisatörerna verkar på flera platser samtidigt (läs: till exempel bordeller på flera olika adresser). Vistelsebegreppet gör att brottsutsatta i samma ärende kan tillhöra olika socialtjänster/kommuner. När det gäller placering/val av boendeformer för de brottsutsatta bör detta gemensamt gås igenom av polis/socialtjänst. Beakta om det finns information som omöjliggör att flera av de brottsutsatta placeras på samma boende, till exempel om man är osäker på om en person är både brottsutsatt och organisatör. Det kan också visa sig att det finns pågående konflikter inom gruppen av brottsutsatta och som därmed gör ett gemensamt boende olämpligt.

I de län där det har funnits särskilda kontaktpersoner inom respektive myndighet med särskilt mandat att arbeta mot prostitution och människohandel, kan man se att detta är en tydlig framgångsfaktor. Detta gäller såväl lagföring av de misstänkta som omhändertagandet av de brottsutsatta.

Då det gäller kommunikation mellan berörd myndighetsperson och den brottsutsatte ska tolk användas. Detta rekommenderas även i de fall där den brottsutsatte uppfattas ha en god förmåga att tala engelska. Vid tillslag brukar tolk finnas tillhands genom polismyndighetens försorg. Hur tolkkontakten ska lösas vid en eventuell placering på boende eller vid kommande samtal bör ses över av ansvarig socialtjänst. Om det finns möjlighet att fortsatt använda den tolk som personen träffat initialt är det att föredra. Givetvis under förutsättning att kontakten visade sig väl fungerande.

Finns det barn/minderåriga med i ärendet? Tänk på att även organisatörerna kan ha sina egna barn med sig. Finns det risk att föräldrarna blir frihetsberövade? I dessa fall bör kvalificerad barnutredare/handläggare finnas till hands vid tillslag. Kom ihåg att socialtjänstlagen gäller för alla barn, oavsett om barnet är på kortare besök i Sverige eller på genomresa, samt oavsett barnets nationalitet och uppehållsstatus.

Det är viktigt för socialtjänsten att stämma av med ansvarig förundersökningsledare (åklagare) om ansökan om tidsbegränsat uppehållstillstånd för bevisperson (TUT) är insänt till Migrationsverket. Detta tillstånd ger kommunen möjlighet att återsöka medel för utlägg gällande den brottsutsatte ur en statlig pott som handläggs av Migrationsverket. TUT ger även den brottsutsatte samma rättigheter som svenska medborgare när det gäller tillgång till sjukvård samt socialt omhändertagande.

Om det finns möjlighet, bör även praktiska delar såsom transport till det eventuella boendet planeras i god tid innan tillslag. Erfarenheterna säger att det är en bra

modell om detta kan ske genom samverkan mellan polismyndighet/socialtjänst. Det är även bra för boendet då de kan få en så tydlig bild av det aktuella läget som möjligt.

Om de myndighetspersoner som träffar den brottsutsatte i det initiala skedet har möjlighet att finnas kvar under ärendets gång är det att föredra. Relationsskapande är en viktig del i arbetet med den brottsutsatte. Så snart som möjligt efter placering på boende, bör ansvarig socialtjänst kalla till ett nätverksmöte med berörda aktörer och tillsammans med den brottsutsatte. Detta för att stämma av det aktuella läget och klargöra vem som gör vad, samt planera den närmaste tiden.

Att få hjälp med tillsynes enkla praktiska detaljer som för andra kan uppfattas som enkla i sammanhanget, kan ofta vara av stor betydelse för den brottsutsatte. Tänk på att ditt främsta verktyg är du själv. Kom även ihåg att om den brottsutsatte är svensk, finns också behov av stöd och engagemang. Förringa aldrig den utsattes belägenhet.

Återvändande av personer utsatta för prostitution och människohandel i Sverige

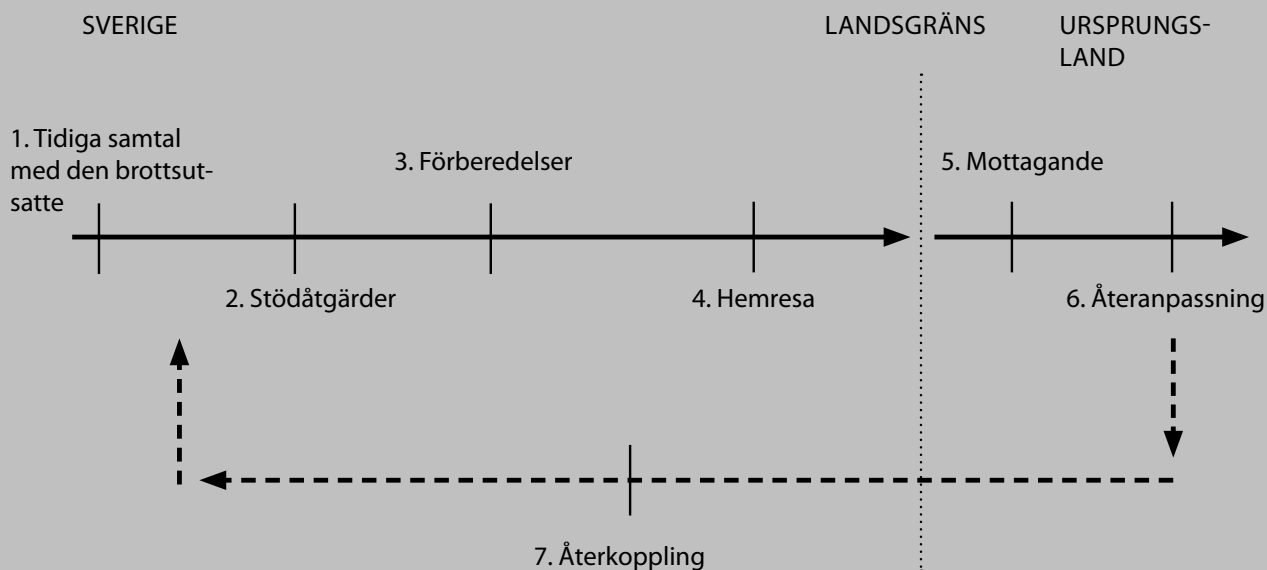
Alla åtgärder i återvändandeprocessen ska eftersträva att återställa den brottsutsattes mänskliga rättigheter och förhindra att den brottsutsatte utsätts för ytterligare kränkning och traumatisering. Ett väl genomfört återvändande där svenska aktörer samordnar återvändandet tillsammans med sina motparter i den brottsutsattes hemland, kan öka möjligheterna för den utsatte att ta sig ur den situation som från början var skälet till att hon eller han hamnade i prostitution och människohandel. Dessutom kan risken minskas för att personen på nytt fångas upp av människohandlarna vid hemkomst och återigen sätts in i människohandel.

Det är idag oklart hur långt socialtjänstens ansvar sträcker sig vad gäller stöd till vuxna brottsutsatta vid ett återvändande. Det finns inte heller idag klara riktlinjer eller direktiv som kan ge vägledning i denna del. Omfattningen av stöd och hjälp avgörs idag från ärende till ärende, med hänsyn taget till kostnader och individens behov av hjälp. Detta gäller såväl de personer som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som bevispersoner, som de brottsutsatta som reser hem utan att delta i en svensk rättsprocess. Det finns andra strukturella hinder i Sverige som försvårar att bygga upp ett systematiskt återvändandearbete. Om återvändandet blir kostsamt (vilket det i vissa ärenden kan bli), är det inte helt säkerställt att socialtjänsten kan täcka dessa kostnader inom ordinarie budget. Ett annat hinder är att det idag i Sverige inte finns någon ansvarig myndighet som har mandat och resurser att kontinuerligt hålla kontaktlistor uppdaterade till lämpliga mottagare i ursprungsländer. Detta kan försvåra för socialtjänster att hitta lämpliga mottagare när ett assisterat återvändande är aktuellt.

Återvändandeprocessen

Återvändandet ter sig olika beroende på hur ärendet ser ut, vilket land den brottsutsatte kommer ifrån och vilka möjligheter hemlandets myndigheter och frivilligorganisationer har att hjälpa till. Hur mycket hjälp den brottsutsatte önskar i återvändandet spelar också stor roll samt om den brottsutsatte deltar i svensk rättsprocess eller inte. En allmän grundprocess kan dock beskrivas som i figuren på nästa sida. I varje skede (1-7) återfinns en rad saker att beakta för de aktörer som är direkt ansvariga för återvändande av brottsutsatta eller på något sätt är involverade i olika delar.

Även om det idag är oklart exakt hur långt socialtjänstens ansvar sträcker sig vid ett återvändande, så är det viktigt för ansvarig handläggare att känna till hur ett assisterat återvändande kan gå till och vad man framförallt bör tänka på. Trots att

återvändandet skiljer sig åt i varje ärende, så finns det vissa grundprinciper som de flesta ursprungsländer använder och detta förfarande är det som de svenska ansvariga aktörerna många gånger kommer att mötas av när man tar kontakt med de mottagande aktörerna i den brottsutsattes hemland.

För en djupare förståelse av vad det innebär med internationellt återvändande av människohandelsutsatta, se tips på litteratur i slutet av detta kapitel. Ni kan också kontakta NMT (se inledning för kontaktuppgifter) som kan ge råd och stöd i återvändande frågor.

Följande riktlinjer och råd baseras på hittills dragna slutsatser i återvändandeärenden vi har haft i Sverige, erfarenheter från internationella organisationer som arbetar med återvändande samt frivilligorganisationer och myndigheter i ursprungsländer med direkt operativ erfarenhet.

Allmänt

- I varje enskilt ärende ska ansvars- och rollfördelningen tydliggöras mellan alla svenska aktörer för att återvändande ska fungera så bra som möjligt. Vem ansvarar för vad? Detta gäller mellan myndigheter, men också mellan myndigheter och frivilligorganisationer, såsom skyddade boenden.
- En person ska utses som har huvudansvaret för stödinsatser och förberedelser inför ett återvändande, företrädesvis en socialsekreterare inom socialtjänsten. Denna person kan kompletteras med en kontaktperson på ett skyddat boende. Någon av dessa två ska ha ett särskilt ansvar för att informera den brottsutsatte om hur ärendet fortlöper och stötta i kontakter med olika svenska myndigheter.
- Tänk på att ett återvändande möjligen inte alltid är bästa lösningen för den brottsutsatte. De aktörer som stöttar den brottsutsatte i Sverige bör därför väga in att hon eller han kan vara rädd för att bli förföljda eller hotade till livet vid hemkomst och därmed inte kan återvända till sitt hemland. Andra alternativ kan därför behöva övervägas såsom om den brottsutsatte bör uppsöka Migrationsverket och därmed lämna in en asylansökan för prövning.
- Samtliga aktörer som på olika sätt är inblandade i ärendet i Sverige ska hantera all information med största hänsyn till sekretess och den brottsutsattes rättigheter. Detta så att information inte hamnar i orätta händer och den brottsutsatte utsätts för ytterligare kränkning eller hot. Hon eller han bör göras delaktig i de beslut som berör den brottsutsatte så att självkänslan stärks och förutsättningar skapas för att den brottsutsatte återfår kontrollen över sitt liv.
- Många gånger vill den brottsutsatte inte ta emot hjälp i återvändandet eller att någon kontaktas i hemlandet. Svenska myndigheter kan aldrig tvinga någon vuxen att ta hjälp i återvändandet, men kan undersöka vilken hjälp som finns att tillgå i hemlandet och vad svenska myndigheter och frivilligorganisationer kan hjälpa till med i återvändandet. Detta så att den brottsutsatte kan ta ställning till olika alternativ. Om möjligt, kan de ansvariga i Sverige uppmuntra att ta hjälp med åtminstone hemresan och att bli mötta av personal från till exempel frivilligorganisationer eller myndigheter i hemlandet. Detta då det kan finnas risk att människohandlarna väntar på den brottsutsatte vid hemkomst. Att ta hjälp i själva mottagandet innebär *inte* att hon/han måste ta hjälp med fortsatta åtgärder såsom rehabilitering och återanpassning i hemlandet.
- Den person som återvänder ska kontinuerligt informeras om vad som händer i återvändandearärendet samt hur lång tid förberedelserna beräknas ta innan hon eller han kan återvända.
- Såväl flickor och kvinnor som pojkar och män har rätt till ett kvalificerat stöd i återvändandet.

Förberedelser, genomförande och uppföljning av återvändande

Det är viktigt att tänka på att varje återvändandeärende är unikt och att omständigheterna i ärendet avgör vilka av följande åtgärder som är nödvändiga. Det kan också hända att åtgärderna inte nödvändigtvis sker i samma ordning som beskrivs nedan eller att kompletterande åtgärder som inte nämns nedan krävs.

- I första kontakten med den brottsutsatte ska hon eller han informeras av socialtjänsten om vilka rättigheter den brottsutsatte har vad gäller hjälp med återvändande, till exempel att boka en biljett hem samt efterforskning gällande vilken hjälp och möjligheter till stöd som finns i hemlandet.
- Påbörja förberedelser för återvändande så tidigt som möjligt eftersom dessa kan ta lång tid. Mottagaren behöver också tid på sig att förbereda mottagandet och eventuella stödinsatser.
- Om den brottsutsatte önskar hjälp med återvändande, utöver hjälp med att boka en biljett hem, så påbörjas de praktiska förberedelserna inför återvändandet:
 - kontakt tas med mottagare i hemlandet. Det kan vara så att det är en myndighet som utgör den första kontakten i ursprungslandet. Myndigheterna har sedan ofta ett samarbete med frivilligorganisationer som ansvarar för stöd och boende. Det kan också vara så att det inte går att få tag i någon myndighet utan återvändandet måste planeras i samråd med en frivilligorganisation eller internationell organisation i ursprungslandet. **Se kontaktlista i bilaga 2**
 - en fråga om mottagande skickas från den hemsändande myndigheten i Sverige till mottagaren i hemlandet
 - myndigheten/organisationen i ursprungslandet bör svara med bekräftelse på om man kan hjälpa till med mottagande, rehabilitering och återanpassning
 - om myndigheten/organisationen inte kan hjälpa till bör hänvisning ske till annan mottagare

- Om man inte känner till mottagarens verksamhet på förhand så är det viktigt att ta reda på följande:
 - hur verksamheten är uppbyggd
 - tillgängliga rehabiliterings- och återanpassningsinsatser (sjuk- och hälsovård, rådgivning, ekonomiskt bistånd, hjälp med att börja studera eller återuppta studier, antingen det gäller universitetsstudier, grundskola eller mer yrkesinriktad praktik/utbildning, stöd till eget företagande genom rådgivning, mikrokrediter och lärlingsprogram
 - vilka möjligheter till hjälp och stöd det finns för brottsutsatta som har egna barn
 - vilka säkerhetsrutiner som finns på det skyddade boendet
 - om det finns personal tillgänglig 24 timmar om dygnet, sju dagar i veckan på boendet
 - mottaganderutiner (till exempel vid flygplats, färjeterminal)
 - personalens yrkesbakgrund
- Den brottsutsatte måste ges en realistisk bild om vilken hjälp som finns att tillgå i hemlandet så att den brottsutsatte inte ges oriktiga förespeglningar om stöd och hjälp vid hemkomst.
- När Polisen är inblandad i ett ärende är Polisen ansvarig för att göra en hotbilsbedömning. Om möjligt/nödvändigt i samråd med myndigheterna i den brottsutsattes hemland. Denna analys ska göras av brottsoffersamordnare eller i samråd med de särskilda enheter inom Polisen som hanterar person-säkerhet.
- När en mottagare har identifierats och mottagaren kan hjälpa till, ska den hemsändande aktören i Sverige komma överens med mottagaren om bland annat följande:
 - vilken plats i hemlandet som är lämpligast att återvända till
 - vilken resväg som är mest lämplig och med vilket färdsmätt (till exempel buss, tåg, båt, flyg)
 - lämpligt datum för hemresa
 - om det finns ett behov av ledsagare
 - på förhand ska det vara helt klarlagt vilka mottagningsrutiner som gäller så att den brottsutsatte och eventuell ledsagare vet hur överlämnandet går till vid ankomst till färjeterminal, flygplats etcetera i hemlandet
 - hur återkoppling till Sverige bör ske kring den brottsutsattes situation efter hemkomst (om den brottsutsatte har gett sitt samtycke till att information återförs till den hemsändande myndigheten i Sverige)
- Innan den brottsutsatte återvänder är mottagande aktörer i ursprungslandet intresserade av att få information som gör det lättare att förbereda mottagandet. Skicka denna information så tidigt som möjligt då mottagaren behöver tid

att förbereda mottagandet. (Stor försiktighet ska tas så att informationen inte hamnar i orätta händer när den förs över.) Detta kan gälla till exempel:

- namn och vilken region/stad i hemlandet personen kommer ifrån
 - om den brottsutsatte önskar återvända till en annan region i sitt hemland än den region hon/han kommer ifrån
 - vilka stödåtgärder som satts in i Sverige
 - personens fysiska och psykiska hälsa, inklusive smittsamma sjukdomar
 - vilka behov av samtalskontakt och terapeutiskt stöd som föreligger
 - vilka återanpassningsåtgärder den brottsutsatte själv önskar vid hemkomst
 - om det finns familj/vänner som kan stötta vid hemkomst och i så fall kontaktuppgifter till dessa
 - om det föreligger en risk för familjerelaterad människohandel, det vill säga att någon i familjen är inblandad människohandeln
 - eventuell hotbild mot den brottsutsatte i hemlandet
-
- Det är särskilt viktigt att betalningsansvaret klargörs mellan den hemsändande myndigheten i Sverige och mottagaren i hemlandet. Vilka kostnader ska den hemsändande myndigheten i Sverige stå för och vilka kostnader står mottagaren för?
 - Innan ett återvändande kan ske måste en bedömning göras om den brottsutsattes hälsa tillåter en hemresa samt om den brottsutsatte bär på smittsamma sjukdomar som försvårar hemresa (eller riskerar att smitta personal och andra klienter på skyddat boende i hemlandet).
 - Om den brottsutsatte inte har tillgång till giltiga resedokument, eller helt saknar, måste hennes eller hans hemlands ambassad eller konsulat kontaktas. Ursprungslandets myndigheter ska dock inte kontaktas om den brottsutsatte ämnar lämna in en asylansökan i Sverige. I dessa fall kontaktas Migrationsverket. I kontakten med den brottsutsattes myndigheter ska stor försiktighet iaktas så att personliga uppgifter inte röjs (om inte personen uttryckligen har gett sitt samtycke).
 - Ansvariga i Sverige bör se till att den brottsutsatte har alla andra viktiga dokument med sig inför hemresan, till exempel recept på medicin, polisanmälan, dom från svensk domstol i sitt ärende.
 - Om brottsoffret har rätt till brottskadeersättning så utgör detta en viktig del i återvändandet, dels för att ge upprättelse för det lidande den brottsutsatte har fått utstå, men också för att stärka den brottsutsattes möjlighet att försörja sig vid hemkomst. Om den brottsutsatte har rätt till skadestånd, kontrollera med målsägandebiträdet hur man kan säkerställa att ersättningen verkligen kommer den brottsutsatte tillhanda. Man kan också vända sig till Brottsoffermyndigheten för mer information.

- Den hemsändande myndigheten i Sverige bör eftersträva att den brottsutsatte får någon form av resebidrag. Detta resebidrag kan utgöra fickpengar, kläder, hygienartiklar med mera.
- Stäm av med mottagaren om exakt hemresedatum. När biljett är bokad skickas exakta ankomsttider, flightnummer etcetera över till mottagaren så att denne kan börja detaljplanera mottagandet.
- Den person som ska återvända ska få kontaktuppgifter till mottagaren i ursprungslandet samt eventuellt namnet på kontaktperson.
- Innan återvändande sker ska den aktör som ansvarar för återvändandet i Sverige försäkra sig om att den brottsutsatte är införstådd med alla förberedelser i återvändandet, till exempel resväg, färdmedel, vem som möter, hur denna/e ser ut med mera.
- Om en ledsagare inte följer med på resan ska information om att den brottsutsatte har lämnat Sverige skickas till mottagaren i ursprungslandet. Den brottsutsatte bör åtminstone följas till avreseplatsen i Sverige såsom färjeterminal, flygplats, busscentral etcetera.
- Om ledsagare inte följer med på hemresan ska en bekräftelse på att den brottsutsatte har mottagits i hemlandet skickas till den som varit hemsändande myndighet i Sverige.
- Återkoppling till Sverige ska endast ske om den brottsutsatte har gett sitt samtycke. På förhand ska mottagaren ha kommit överens med den hemsändande myndigheten om hur återkoppling kan ske. Ett exempel på återkoppling är att den ansvarige organisationen skriver så kallade "Progress reports" kring den brottsutsattes situation och utveckling som sedan kan skickas till ansvarig myndighet i Sverige.

Sverige har under 2010 ratificerat Europarådets konvention om bekämpande av människohandel från 2005, och i artikel 16.7 anges att barn som är brottsoffer inte ska återsändas om detta skulle strida mot barnets bästa. (Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel. Prop. 2009/10:152, s. 43). Barn får inte heller avvisas från Sverige utan att det är säkerställt att en vårdnadshavare, annan anhörig, ansvarig myndighet eller institution kan ta emot barnet vid ankomsten och tillförsäkra henne eller honom god omvårdnad. Det framgår bland annat av en resolution från Europarådet om underåriga medborgare i tredje land utan medföljande vuxen, liksom av UNHCR:s riktlinjer från 1997 och FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar från 2005. (UNICEF 2010. Kan det vara människohandel?, s. 10).

Förutom vad som anges ovanstående för vuxna, ska följande särskilt beaktas när den brottsutsatte är minderårig. Det är viktigt att den som ansvarar för återvändande har särskild barnkompetens. Följande riktlinjer ska även ses som ett komplement till de lagar och rutiner socialtjänsten alltid använder i handläggning av ärenden som rör barn.

- När det gäller barn ska alla insatser genomföras med barnets bästa i centrum.
- Socialtjänsten är alltid ansvarig för återvändandet när det gäller en minderårig.
- Om den brottsutsatte är minderårig och påträffas av annan aktör än socialtjänsten, till exempel polis eller frivilligorganisation, ska anmälan alltid göras till socialtjänsten.
- Om den brottsutsatte är minderårig ska informationen om rättigheter vara anpassad efter barnets ålder och förmåga att förstå.
- För efterforskning av barnets vårdnadshavare eller andra anhöriga kan ansvarig socialtjänst i Sverige kontakta den nationella kontaktpunkten (NCP) på Justitiedepartementet för information om var och till vem man kan vända sig bland Östersjöstaternas råds medlemsstater. Se kontaktlista i bilaga 2
- Innan en minderårig återvänder ska det av socialtjänsten särskilt utredas till exempel om:
 - någon i hemlandet ansvarar för barnets långsiktiga utveckling
 - det finns ett tryggt boende
 - det finns tillgång till hälso- och sjukvård samt psykosocialt stöd
 - det finns möjlighet att avsluta sin skolgång
- Innan återvändande görs en hotbilda-bedömning av hur situationen ser ut för den brottsutsatte vid hemkomst. Detta är bland annat viktig information för mottagaren som behöver ta ställning till hur hot ska kunna hanteras för att skydda den brottsutsatte. I denna bedömning kan man särskilt beakta till exempel om:
 - barnet är skyddat från hot vid hemkomst
 - familjemedlemmar och vänner redan har blivit kontaktade eller hotade av människohandlare i hemlandet
 - den brottsutsatte har blivit hotad under vistelsen i Sverige
 - människohandlarna känner till den brottsutsattes hemadress
 - den brottsutsattes familj, vänner, bekanta möjligen är inblandade i människohandeln
 - myndigheter i hemlandet inte kan eller är villiga att skydda den brottsutsatte från människohandlarna
 - den brottsutsatte riskerar att straffas för något vid hemkomst
- Vad gäller minderåriga så ska personal från socialtjänsten eller god man i Sverige följa med barnet på hemresan, oavsett resväg och färd sätt. Detta för att se till att barnet lämnas över till vårdnadshavare eller rätt myndighet som har ansvaret för mottagandet av barnet.
- Vad gäller minderåriga så ska personen som lämnar över barnet se till att hon eller han lämnas över personligen till den som tar emot. Ansvariga ska under inga omständigheter lämna barnet utan uppsikt under resan.

Fördjupning kring återvändande av personer, inklusive barn, utsatta för prostitution och människohandel

För vidare läsning kring återvändande av brottsutsatta, se:

- Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel. Prop. 2009/10:152
- IOM (2007). The IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking
- Länsstyrelsen i Stockholms län. Ett tryggare återvändande för personer utsatta för prostitution och människohandel i Sverige. Rapport 2010:03
- OSCE Office for Democratic Institutions and Human rights, ODIHR (2004)
- NATIONAL REFERRAL MECHANISMS, Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons - A Practical Handbook
- UNICEF (2010). Kan det vara människohandel?
- UNICEF (2006). Reference guide on protecting the rights of child victims of trafficking in Europe
- UNODC (2008). Toolkit to Combat Trafficking in Persons - Global Programme against Trafficking in Human Beings

Förslag till checklista på åtgärder i samband med återvändande

ÅTGÄRDER I SAMBAND MED ÅTERVÄNDANDET	✓
Allmänt	
Ansvars- och rollfördelning tydliggörs mellan inblandade aktörer	
Kontaktperson utses som huvudansvarig för återvändandet	
Finns det omständigheter som omöjliggör ett återvändande? => behöver Migrationsverket kontaktas för asylansökan	
All information kring den brottsutsatte hanteras med största hänsyn till sekretess	
Den brottsutsatte görs delaktig i de centrala beslut som fattas kring återvändandet	
Information ges till den brottsutsatte om att det är frivilligt att ta hjälp med återvändandet (OBS! minderåriga undantaget)	
Den återvändande informeras kontinuerligt om vad som händer i återvändandeärendet	
Stöd i återvändandet ska erbjudas oavsett om den brottsutsatte är flicka, pojke, kvinna eller man	
Praktiska förberedelser, genomförande och uppföljning	
Information om vilka rättigheter den brottsutsatte har kring återvändandet ges samt vad hon/han kan få hjälp med	
När Polisen är inblandad genomför Polisen en hotbilda-bedömning, om möjligt/nödvändigt i samråd med myndigheterna i brottsoffrens hemland	
Kontakt tas med lämplig mottagande aktör i ursprungslandet. Kan de ta emot den brottsutsatte? Om de inte kan ta emot, efterfråga en hänvisning till annan mottagande aktör	
Om den mottagande aktören kan hjälpa till vid ett återvändande är bland annat följande intressant: <ul style="list-style-type: none"> · hur verksamheten är uppbyggd · tillgängliga rehabiliterings- och återanpassningsinsatser · möjligheter till hjälp och stöd finns för brottsutsatta som har egna barn · säkerhetsrutiner som finns på det skyddade boendet · mottaganderutiner (till exempel vid flygplats, färjeterminal) · om det finns personal tillgänglig 24 timmar om dygnet, sju dagar i veckan på boendet · personalens yrkesbakgrund 	
Den brottsutsatte ges en realistisk bild av vilken hjälp som finns att tillgå i hemlandet	

<p>Ansvariga i Sverige och mottagande aktör i ursprungslandet kommer överens om:</p> <ul style="list-style-type: none"> · plats i hemlandet som är lämpligast att återvända till · resväg som är mest lämplig och med vilket färdstätt (buss, tåg, båt, flyg) · lämpligt datum för hemresa · om det finns ett behov av ledsagare · vilka mottagningsrutiner som gäller · hur återkoppling till Sverige bör ske 	
<p>I god tid, innan återvändande sker informeras den mottagande aktören i ursprungslandet om:</p> <ul style="list-style-type: none"> · namn och vilken region/stad i hemlandet personen kommer ifrån · om den brottsutsatte önskar återvända till en annan region i sitt hemland än den region hon/han kommer ifrån · vilka stödåtgärder som satts in i Sverige · personens fysiska och psykiska hälsa, inklusive smittsamma sjukdomar · vilka behov av samtalskontakt och terapeutiskt stöd som föreligger · vilka återanpassningsåtgärder den brottsutsatte själv önskar vid hemkomst · om det finns familj/vänner som kan stötta den brottsutsatte vid hemkomst och i så fall kontaktuppgifter till dessa · om det finns en risk för familjerelaterad människohandel · eventuell hotbild mot den brottsutsatte i hemlandet 	
<p>Betalningsansvaret mellan ansvarig myndighet för återvändande i Sverige och mottagaren i ursprungslandet är klarlagt</p>	
<p>En bedömning görs om den brottsutsattes hälsa tillåter en återresa</p>	
<p>Den brottsutsatte har giltiga resehandlingar. Om inte, kontakta relevant ambassad eller konsulat. OBS! Ursprungslandets myndigheter ska inte kontaktas om den brottsutsatte ämnar lämna in en asylansökan</p>	
<p>Den brottsutsatte innehar alla viktiga dokument inför hemresan, exempelvis polisanmälan, dom från svensk domstol, recept och andra intyg</p>	
<p>Det är säkerställt att eventuell brottsskadeersättning kommer den brottsutsatte tillhanda</p>	
<p>Vid behov, får den brottsutsatte någon form av resebidrag. Detta resebidrag kan utgöra fickpengar, kläder, hygienartiklar med mera</p>	
<p>Stäm av med mottagaren om exakt hemresedatum. När biljett är bokad skickas exakta ankomsttider, flightnummer etcetera över till mottagaren så att denne kan börja detaljplanera mottagandet</p>	
<p>Den person som ska återvända får kontaktuppgifter till mottagaren i ursprungslandet samt eventuellt namnet på kontaktperson</p>	
<p>Den brottsutsatte är införstådd i alla förberedelser i återvändandet, till exempel resväg, färdmedel, biljetter, vem som möter vid hemkomst, hur denne/a ser ut med mera</p>	
<p>Om ledsagare inte följer med på hemresan skickas information om att den brottsutsatte har lämnat Sverige till den mottagande aktören i hemlandet. Den brottsutsatte bör åtminstone följas till avreseplatsen i Sverige såsom färjeterminal, flygplats, busscentral etcetera</p>	
<p>Om ledsagare inte följer med på hemresan skickas en bekräftelse på att den brottsutsatte har mottagits i hemlandet till den som varit hemsändande myndighet i Sverige</p>	
<p>Återkoppling (med den brottsutsattes samtycke) sker till ansvariga i Sverige</p>	

MINDERÅRIGA (ÅTGÄRDER FÖRUTOM OVAN ANGIVNA)	
Återvändandet sker med barnets bästa i åtanke	
Socialtjänsten är alltid ansvarig för återvändandet när det gäller en minderårig. Påträffas den brottsutsatte av annan svensk myndighet eller organisation, anmäls detta alltid till ansvarig socialtjänst	
Informationen som ges till den minderåriga är anpassad efter barnets ålder och förmåga att förstå	
Barnet får inte återvända om inte en vårdnadshavare, annan anhörig, ansvarig myndighet eller institution kan ta emot barnet vid ankomsten och tillförsäkra henne eller honom god omvårdnad	
Om återvändande är aktuellt till något av Östersjöstaternas råds medlemsländer => kontakt kan tas med den nationella kontaktpunkten (NCP) på Justitiedepartementet	
Innan barnet återvänder utreds: <ul style="list-style-type: none"> · ansvarar någon i hemlandet för barnets långsiktiga utveckling · finns ett tryggt boende · finns tillgång till hälso- och sjukvård samt psykosocialt stöd · finns möjlighet att avsluta sin skolgång 	
Innan barnet återvänder utreds om barnet är skyddat från hot vid hemkomst. Särskilt beaktas: <ul style="list-style-type: none"> · har familjemedlemmar och vänner redan blivit kontaktade eller hotade av människohandlare i hemlandet · har den brottsutsatte blivit hotad under vistelsen i Sverige · känner människohandlarna till den utsattes hemadress · är den brottsutsattes familj, vänner, bekanta inblandade i människohandeln · kan eller är myndigheter i hemlandet villiga att skydda den brottsutsatte från förövarna · riskerar den brottsutsatte att straffas för något vid hemkomst 	
Personal från socialtjänsten eller god man i Sverige följer med barnet på hemresan, oavsett resväg och färdstätt	
Ledsagaren lämnar över barnet personligen till den som tar emot. Ansvariga lämnar under inga omständigheter barnet utan uppsikt under resan	

Rikskriminalpolisen

KPE-KUT
Människohandel
Per Englund
krinsp
08-50447505

PM

Datum
2010-10-14

1 (2)

Missiv till inhämtning av uppgifter om offer för människohandel

Bakgrund

Det är svårt att få fram en problembild inom EU och så även i Sverige angående offer för människohandel. Skälen till detta är många, bl.a. kriterierna för vad som skall betraktas som ett offer för människohandel.

Vi inom NMT har sett det som en uppgift att skapa en enkel blankett för insamling av uppgifter som kan ligga till grund för lägesbilsrapporten som den Nationella rapportören varje år lämnar till regeringen.

En annan viktig faktor för att fylla i denna är för att kunna få fram information för att ta fram en profil på brottsoffer.

Blanketten

De uppgifter som skall fyllas i är markerade med fet stil. Blanketten levereras dels som en doc-fil och dels som en dot-fil. Dot-filen läggs i mallar under MS Word. Det innebär att varje gång man trycker på ny, så kan man välja blanketten.

Offret

Under denna rubrik finns två rutor som behandlar offret. Den översta rutan innehåller uppgifter av strategisk karaktär så som ålder, kön, medborgarskap, minoritet mm.

Den undre rutan är för information av mer operativ karaktär och innehåller uppgifter som talar om vem offret är. I fyller bl.a. om det har gjorts en anmälan/ kommer att göras en anmälan angående människohandel eller om uppgifterna som lämnas är så pass graverande att det bryter sekretessen mellan myndigheterna. Det kan vara uppgifter om att det finns fler offer, identitet på gärningsman som rekryterar, transporterar, inhyser m.m.

Brottet

Här kryssar ni i de områden som person uppger att ha blivit utnyttjad i. Uppger personen att ha blivit tvingad till prostitution och att begå stölder, så kryssas sexuella ändamål och annat ändamål i.

Kortfattad beskrivning av händelsen/brottet

Här går det att skriva ganska mycket. Rutan vidgas efter hur mycket text som skrivs. Det som bl.a. är viktigt att beskriva är hur gick till vid rekryteringen, transporten och inhysningen. Vad lovades offret och vad fick offret. Andra viktiga uppgifter är finns det fler offer, är några av dem barn, identitet på gärningsman, adresser.

Kom ihåg att samtycke till ett utnyttjande inte gäller om offret är barn eller har blivit utsatt för något av de otillbörliga medlen (tvång, hot vilseledande mm).

Är beskrivningen omfattande och finns nedskriven på annan handling, bifoga denna.

Din bedömning av målsägaren (offret)

Brottsoffer

Är en person som i juridisk mening är att anse som ett brottsoffer. Personen har då befunnit sig i en rättsprocess.

Troligt brottsoffer

Ex. barnet som befinner sig i situation som kan anses som utnyttjande, ex. tiggeri, upprepade stölder, eller en prostituerad kvinna som ingår i ett koppleriärende. En person som uppger att hon/han har varit utsatta för människohandel.

Potentiellt brottsoffer

Ex. Utländsk person som har kommit till Sverige för att prostituera sig, tigga mm. Det kan också vara en person vars berättelse vagt tyder på ett utnyttjande.

Sekretess

Tänk på att kontrollera vilka sekretessregler som gäller för dig/din myndighet innan du fyller i uppgifter som röjer en persons identitet.

Per Englund

Formulär för insamling av uppgifter angående offer för människohandel.

Datum:

Uppgifterna kommer att lämnas över till den nationella rapportören för människohandel och kommer att ligga till grund för den årliga rapporten "Människohandel för sexuella och andra ändamål."

Uppgifter som alltid skall fyllas i är markerad med fet stil

Offret

Strategisk information om offret

Under 18 år: Ja Nej
Kön: Man Kvinna
Ålder

Medborgare i Minoritet¹ Ja Nej
Bosatt i (land): Vilken
Språk:

Identiteten fastäld: Ja Nej
ID-handlingar finns: Ja Nej

Kom in i Sverige via

Operativ information om offret (kommer att behandlas enligt bestämmelser i polisdatalagen)

Efternamn **Förnamn:**
Föräldrarnas namn **Födelseort:**
Pnr/Snr: **Födelseland:** **Pnr/Snr land:**
Identifierad genom: Pass ID-kort Annat **Nr:**

Brottet

Utnyttjande syfte: Sexuella ändamål Tvångsarbete Krigstjänst Tiggeri
 annat ändamål (stöld, brottslig verksamhet mm)

Har brottet skett i Sverige: Ja Nej

Om svaret är nej. Vilket land?

Har Sverige haft en roll ? Vilken: Destination Transit Ursprung

Är en polisanmälan gjord: Ja Nej

Kommer en polisanmälan att göras : Ja Nej

Om anmälan är gjord, vilket K-nummer

Om anmälan inte kommer att göras. Anledning:

¹ Med minoritet menas bl.a. etnicitet och stamtillhörighet

Bilaga 1 Insamling av uppgifter om målsägare angående människohandel

Kortfattad beskrivning av händelsen /brottet

Din bedömning av målsägaren

- Brottsoffer
- Troligt brottsoffer
- Potentiellt brottsoffer

Bilagor:

Uppgifterna lämnad av:

Myndighet/ organisation:

Adress:

Tfn:

Mobiltn:

Skickas till:

Rikskriminalpolisen
Underrättelse sektion
Att: Per Englund
Box: 12256
102 26 STOCKHOLM

eller

per.englund@polisen.se

Kontaktlista till aktörer i ursprungsländer

Arbetet med att finna kontakter i ursprungsländer har bedrivits inom ramen för det regeringsuppdrag Länsstyrelsen i Stockholms län erhållit genom Regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Kontakter har sökts huvudsakligen under perioden februari-oktober 2010 och listan nedan speglar hur långt arbetet hittills fortskridit. Kontaktlistan behöver därför framöver såväl uppdateras som vidareutvecklas. Under 2009-2010 har det i Sverige skett en ökning av brottsutsatta från Rumänien och Nigeria (vad gäller nigerianska medborgare ofta med någon form av uppehållstillstånd i Italien och Spanien). Kontakter har därför sökts främst i dessa länder.

Det kommer dock brottsutsatta även från andra länder och för att finna kontaktpunkter i dessa länder har svenska aktörer som ansvarar för återvändande möjlighet att kontakta International Organization for Migration:s (IOM) fältkontor som i princip finns i samtliga för Sverige aktuella ursprungsländer. Om IOM inte skulle ha möjlighet att hjälpa till direkt med återvändande i själva ärendet, kan IOM hänvisa till relevant myndighet eller annan aktör som kan hjälpa till i ursprungslandet.

Gäller det återvändande av minderårig och till något land i Östersjöstaternas råds samarbete kring barn (Vitryssland, Danmark, Estland, Lettland, Litauen, Finland, Island, Moldavien, Norge, Polen, Ukraina), kan man vända sig till den nationella kontaktpunkten (National Contact Point, NCP) på Justitiedepartementet för kontakter i ursprungslandet.

I de fall man inte lyckas finna någon direktkontakt med lämplig mottagare i ursprungslandet, finns alltid möjlighet att vända sig till landets representation i Sverige, det vill säga till ambassader.

Skulle det inte gå att hitta någon lämplig mottagare, kontakta NMT (se inledning för kontaktuppgifter) så har NMT möjlighet att undersöka i sina nätverk.

Det är viktigt att ha i åtanke att mottagarna i ursprungsländerna, det vill säga myndigheter, internationella organisationer och frivilligorganisationer, kan variera över tid. Tillgängliga medel, tidsbegränsade återvändandeprogram, omorganisationer med mera påverkar möjlighet och kapacitet att hjälpa till vid ett återvändande.

Italien

International Organization for Migration (IOM Italy)

Kontaktperson: Giulia Falzoi

Tfn: + 39 6 44 186 208

Tfn: + 39 6 44 231 428

Tfn: + 39 6 44 231 439

gfalzoi@iom.int

mrfrome@iom.int

Nigeria

Svenska ambassaden i Abuja

Kontaktperson: Svante Edqvist

Tfn: +234 9 8746913

svante.edqvist@foreign.ministry.se

ambassaden.abuja@foreign.ministry.se

National Agency for Prohibition of Traffic in Persons and other related matters (NAPTIP), HQ Abuja

Kontaktpersoner:

N. J. Dashe, Director Investigation and Monitoring

Tfn: +234 803 6906078, 802 3004993

info@naptip.gov.ng

johndashe@yahoo.com

<http://www.naptip.gov.ng/>

Lily N. Oguejiofor, Director Counselling and Rehabilitation

Tfn: + 234 803 3247902

Tfn: + 234 808 3538964

info@naptip.gov.ng

lilyogu@yahoo.com

Rumänien¹

National Agency Against Trafficking in Persons (ANITP)

Tfn: +40 21 311 89 82

anitp.smec@mai.gov.ro

anitp@mai.gov.ro

<http://anitp.mai.gov.ro/en/>

¹ Nationellt Metodstödsteam (NMT) har samarbetat med projektet COPSAT vid Stockholmspolisen vad gäller kontaktpunkt i Rumänien. Läs vidare: http://www.polisen.se/Stockholms_lan/sv/Om-polisen/lan/St/op/Polisen-i-Stockholms-lan/projekt-och-samverkan/Copsat/

Spanien

International Organization for Migration (IOM Spain)

Kontaktperson:
Carmen Peñalba
Tfn: + 34 9 1445 7116
cpenalba@iom.int
iommadrid@iom.int

Serbien

Inrikesministeriet

Border Police Directorate
Kontaktperson:
Mitar Djuraskovic, National Anti-trafficking coordinator
Tfn: +381 11 313 97 00
ozs@muo.gov.rs

Östersjöstaternas råds (CBSS) nationella kontaktpunkt gällande minderåriga

Kontaktperson:
Maria Nordin Skult
Tfn: 08- 405 3434
maria.nordin-skult@justice.ministry.se

International Organization for Migration, fältkontor

För kontaktuppgifter: <http://www.iom.int> (välj relevant land på hemsidans förstasida)

Ambassader i Sverige

För kontaktuppgifter: Utrikesdepartementets Diplomatlista,
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/76/84/bb986f6f.pdf>

*Mer information kan du få av
Patrik Cederlöf, nationell samordnare mot prostitution och
människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholms län
Tfn vxl: 08- 785 40 00*

*Rapporten finns också som pdf på
www.lansstyrelsen.se/stockholm/publikationer
ISBN 978-91-7281-401-1*